

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 315. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357978512/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Efterat Fr. Schlegel i sit Tidsskrift *Europa* først havde gjort opmærksom paa den store Rigdom af gammeltyske Malerier, begyndte Brødrene Boisserée at samle det Adspaltede, at rejse opad og nedad langs Rhinen og især rundt om i Nederlandene for at efterspore de saa længe ringeagtede Værker. Saaledes opstod allerede 1808 en Samling af nederlandske og tyske Mestere, der fik stor Betydning for Kunsthistorien.

Den genopvakte Glæde ved den ældste, oprindelige germaniske Kunst bevirkede, at man ogsaa i den romanske Kunst begyndte at foretrække de Primitive. Ære være de Primitive! Med fuldest Ret er de hele Europa over holdte i største Ære ligefra Fiesole og Giotto til Masaccio, Botticelli, Ghirlandajo, Luca Signorelli, Perugino og Pinturricchio. Men i sin Afhandling om *Raffael* i *Europa* priser Fr. Schlegel den før-raffaeliske Periode paa den følgende Bekostning saaledes: «Fra denne nyere Skole, der betegnes ved Navnene Raffael, Tizian, Correggio, Giulio Romano og Michelangelo, er Kunstens Fordærvelse oprindeligt at udlede.» Dette betragtes som saa indlysende, at Schlegel end ikke finder en Begrundelse nødvendig, ja to Sider derefter tilstaar han endog, at han slet ikke kender Michelangelo af Selvsyn. Man har her den romantiske Frækhed i dens Blomst. Dette Uhyre af en Kunstkritiker, der for desbedre at forgude gamle hellige Klostermalerier, udleder Kunstens Fordærvelse fra Raffael, Correggio, Tizian og Michelangelo, tilstaar uden mindste Blu, at han end ikke selv har set det aller Ringeste af denne Kunstens største Aand. Han finder Dommen over ham i sin sødelige Bevidsthed uden smaalig Erfaring.

Dog vi behøver ikke at gaa saavidt frem. Allerede her i *Sternbald* gaar Klosterbroderfromheden med sin hele andægtige Smægten igen i et Heldøteri uden Mage. Det var dette, som opirrede Goethe. Det Standpunkt at ville gøre Fromheden til Grundlag for den sande Kunstvirksomhed, det Standpunkt, som hele Gruppen af de nytyske nazarenske Malere snart gav sig til at indtage, var en uafbrudt Genstand for hans Spot. Han brugte bestandig det Udtryk om Nazarenerne, at de sternbaldiserede.

Direkte mod Romantikerne retter han da paa denne Tid det Skrift, han udgav til Minde om Winckelmann. Det hedder her: «Skildringen af det antike Sindelag, der er vendt mod denne Verden og dens Gøder, fører os umiddelbart til den Betragtning,

at saadanne Fortrin kun er forenelige med et hedensk Sind. Hin Tillid til sig selv, hin Virken i det Nærværende, hin rene Ærefrygt for Guderne som Stamfædre, Beundringen for dem næsten kun som for Kunstværker, Hengivelsen i en overmægtig Skæbne, og den rent jordiske Tro paa en Fremtid i Eftermælet, hvilket der derfor tillægges høj Betydning, alt dette hører saa nødvendigt sammen, danner et saa uadskilleligt Hele, forener sig saaledes til en af selve Naturen tilsigtet Mennesketilværelse, at hos Hedningen en uforstyrrelig Sundhed raader i Nydelsens højeste Øjeblik som i Opofrelsens eller Undergangens smerteligste... Dette hedenske Sindslyser frem af alle Winckelmanns Handlinger og Skrifter . . . Denne hans Fjernen sig fra enhver kristelig Tænkemaade, ja hans Uvilje imod den maa man have for Øje, naar man vil bedømme hans saakaldte Religionsforandring. Winckelmann følte, at man for i Rom at være en Romer, for inderligt at gro sammen med Livet der, nødvendigvis maatte tilhøre den katolske Menighed, hengive sig til dens Tro, rette sig efter dens Skikke. Hans Beslutning blev lettet ham derved, at den protestantiske Daab ikke havde formaaet at indvie ham som en ægte født Hedning til Kristen . . . Ganske vist sætter der sig en Art Plet paa Enhver, der forandrer Religion, fra hvilken det synes umuligt at rense ham. Folk skatter den udholdende Vilje over alt Andet og saameget des mere, jo mere de selv er delte i Partier og bestandig har deres egen Sikkerhed og Ro for Øje. Holde ud skal man der, hvor ikke et Valg, men Skæbne har stillet os . . . Var dette nu den ene, meget alvorlige Side, saa lader Sagen sig ogsaa se fra en anden, fra hvilken man kan tage den lettere og muntre. Visse Tilstande i Mennesket, visse moralske Pletter, som vi ingenlunde billiger, har en særegen Tiltrækningskraft for vor Fantasi . . . Personer, der ellers maaske kun vilde forekomme os mærkværdige eller elskværdige, synes os nu forunderlige, og det lader sig ikke nægte, at Religionsforandringen mærkeligt har forhøjet det *Romantiske* i Winckelmanns Liv og Væsen for vor Indbildningskraft.)

Man begriber, at disse Ord satte Romantikerne, der dengang alle stod paa Springet til at gaa over til Katolicismen, i den stærkeste Forbitrelse. Fra nu af var det forbi med Goethe-Dyrkelsen. Tieck var i Rom, og det Rygte udbredte sig, at han var ifærd med at antage den katolske Tro, som hans Kone og Datter i ethvert Tilfælde antog. Fr. Schlegel var da lige paa Nippet